

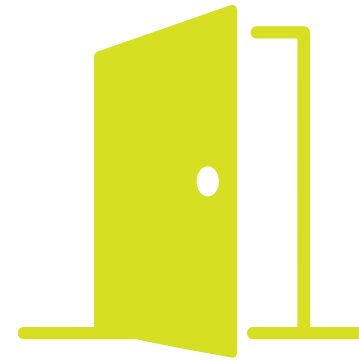

PRAO

Prao blir obligatoriskt hösten 2018

Grundskolans huvudman, det vill säga kommunen eller den som driver en fristående skola, kommer från och med höstterminen 2018 att ansvara för att minst 10 dagars praktisk arbetslivsorientering (prao) anordnas för elever i årskurs 8 eller 9 i syfte att stärka kopplingen mellan skola och arbetsliv.

Öppna dörren med prao

3 av 4 medlemsföretag inom Teknikföretagen uppger att verksamheten har påverkats av bristen på kompetens. För att möta det här behovet behöver fler välja tekniska utbildningar.

9 av 10 medlemsföretag inom Teknikföretagen har haft brist på kompetens. På tre års sikt förväntas efterfrågan öka inom flera kompetenser och yrkesroller där rekryteringsläget redan är svårt. Genom prao kan vi tillsammans jobba mot att efterfrågan på kompetens, och utbudet av den, stämmer bättre överens i framtiden!

Oavsett vilken nivå av utbildning det gäller, så väljer unga framförallt utifrån deras intressen. Därmed är teknikintresse en av de främsta nycklarna till att öka antalet unga på tekniska utbildningar i kombination med kunskap om arbetsmarknaden. Unga som redan har ett teknikintresse kan fångas upp genom att få inblick i branschen och för andra kan prao-perioden vara en ögonöppnare.

Nästan 1 av 5 (18%) av 15-24 åringar uppger att de är mycket intresserade av att lösa tekniska problem.

83%, det vill säga fler än 8 av 10 unga, anger att det är avgörande för ett framtida jobb/arbetsplats att få arbeta med något som de verkligen är intresserade av.

När Teknikföretagens
medlemsföretag bedömer
rekryteringsläget nu och på tre års
sikt framgår det att
efterfrågan förväntas öka på både
yrkesutbildade och ingenjörer.

Unga väljer efter både intresse och framtidsutsikter

Dagens unga är uppvuxna med föräldrar som låter barnen vara med och bestämma hemma, de har för vana att kunna välja saker och bygger ofta sin identitet genom detsamma. Men hur väljer man när det finns oändligt med valmöjligheter? I fråga om utbildning är det enkla svaret ofta intresse. Både för att det känns bäst för individen och för att det ofta är vad föräldrarna rekommenderar. Men också för att det kanske är den bästa strategin när framtiden upplevs som osäker - för ingen vet ju egentligen vad som kommer efterfrågas i framtiden! Samtidigt ser vi en uppgång i andelen unga

som försöker anpassa sig till arbetsmarknadens nuvarande behov. Till syvende och sist ska ju utbildningen leda till jobb, och jämfört med 80-talisterna är trygghet betydligt viktigare för 00-talisterna och smartphone-generationen. Även om kunskapen och medvetenheten kring arbetsmarknadens behov ökar och till viss del styr unga i "rätt" riktning så kommer det inte vara tillräckligt för att få in alla som behövs i teknikbranschen. **Det teknikintresse som redan finns eller som kan skapas är därför en viktig nyckel!**

Kort om tjejers teknikintresse

Bland tjejer som redan har ett teknikintresse är intresset för en ingenjörsutbildning nästan lika stort som bland killar i samma situation. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att betydligt färre tjejer i åldersspannet 15-24 år säger att de är intresserade av teknik. Det finns ett antal specifika utmaningar kopplat till detta:

- Normer i samhället påverkar teknikintresset i tidig ålder.
- Självförtroende i matte är viktigt och goda kunskaper upplevs krävas för att påbörja en teknisk utbildning.
- Killar identifierar sig med teknik i högre utsträckning.

Tjejer värderar jämställdhet och möjligheten att hjälpa andra via sitt jobb.

Killar eftersträvar hög lön/status, stort ansvar och möjlighet till en snabb karrär i högre utsträckning än tjejer.

Andel med stort
intresse för teknik*:

10%
tjejer

27%
killar

Hur får vi fler att vilja jobba med teknik?

Teknik är nyckeln till att lösa många av våra samhällsutmaningar, och personer med teknikutbildning är mycket eftertraktade. Vi behöver fler unga som väljer teknik!

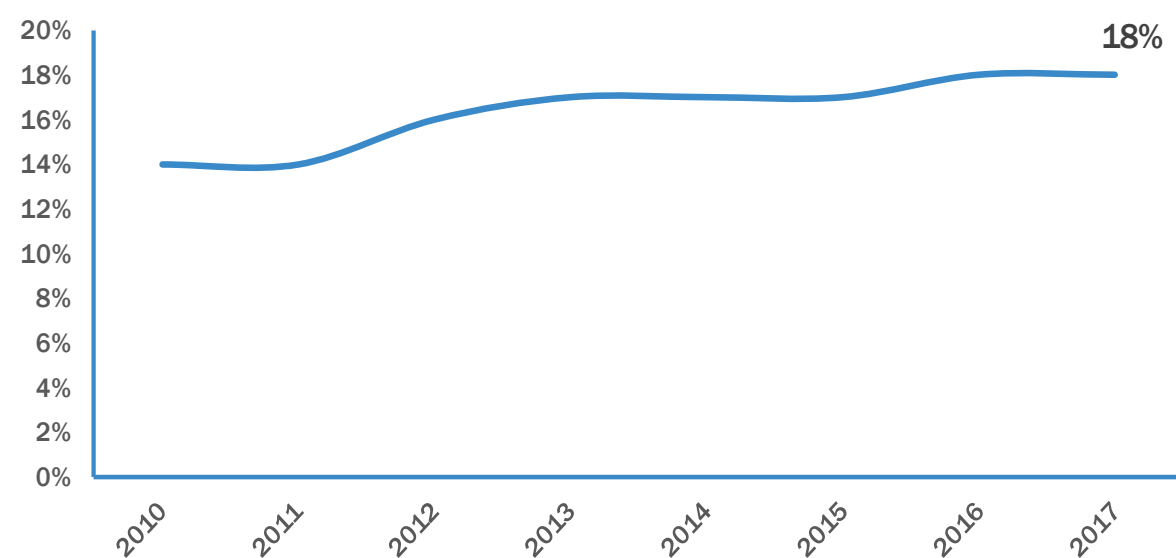
Ungas framtidsval idag handlar om en kombination av intresse och framtidsutsikter. För somliga är det därför ett enkelt val, när intresse och efterfrågan på arbetsmarknaden sammanfaller, medan det för andra ger upphov till svår beslutsångest. Klart är i alla fall att en förväntat stark arbetsmarknad inte ensamt kommer att få fler unga att söka sig till teknikbranschen. Det behövs även ett intresse och engagemang från samtliga medlemmar inom Teknikföretagen!

På en rak fråga svarar de flesta unga att de är intresserade av teknik, med då handlar det ofta om att använda densamma.

Intresset för att lösa tekniska problem är en av de faktorer som korrelerar starkast med intresse för att läsa teknikutbildningar, framförallt i fråga om dem som är mycket intresserade. Efter att ha ökat under några år tycks utvecklingen ha planat ut inom detta område.

Vad visar siffrorna?

Andel mycket intresserade (5) på en femgradig skala.

Källa: Ungdomsbarometern, 2018

**Framtidens medarbetare
drömmer om att få jobba med
sitt intresse, ha kollegor de trivs
med, en bra social gemenskap
och ett gott ledarskap.**

Källa: Ungdomsbarometern, 2018

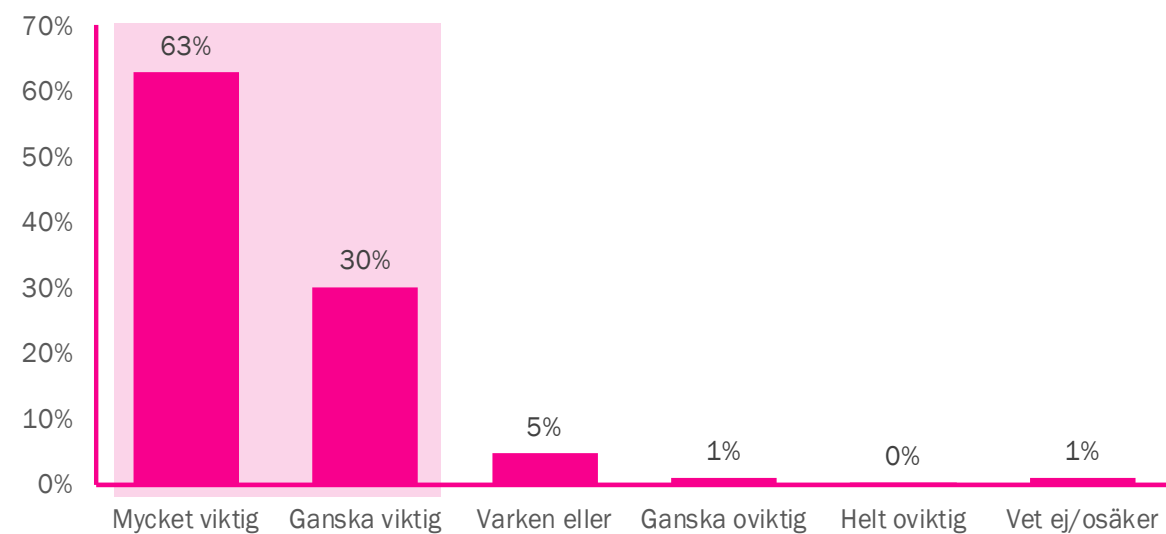
Hur viktig är ny teknik för att skapa en bättre värld?

Unga sätter stor tilltro till tekniken för att skapa en bättre värld i framtiden. Framförallt kretsar deras förhoppningar kring teknik för att lösa klimatutmaningen, bota sjukdomar eller sådant som gör vardagen lättare eller roligare.

Vad visar siffrorna?

Hur viktig tror du att ny teknik kommer att vara för att skapa en bättre värld i framtiden?

Teknik unga ser fram emot i framtiden:

Teknik för klimatutmaningen
Exempel: Elbilar, nya energikällor, artificiellt kött

Medicinteknik
Exempel: Artificiell intelligens, diagnosverktyg, nanoteknologi

Transportmedel
Exempel: Flygande bilar, självkörande fordon, rymdraketer

Teknik för vardagen
Exempel: Virtual reality, nya mobiler

En ny ungdomsgeneration

Skillnaderna inom dagens ungdomsgeneration är större än tidigare. Att unga är en mer heterogen grupp märks i alltifrån medievänor till intressen, subkulturer och värderingar. Att vara upp-
vuxen med att alla är olika gör inte bara att den egna identiteten blir viktigare, utan ökar också förväntan på att det ska finnas mång-
fald. Dessa syns såväl i arbetslivet som i skolvälet.

Unga idag

Att omtänksam, ansvarsfull och ambitiös är några av de vanliga personliga egenskaperna som unga tillskriver sig själva vittnar också om en generation som tycker att skolan är viktigare, och att klassiska tonårssuppror kanske håller på att bli mindre vanliga. Just ordet ansvarsfull kan dock betyda mycket olika saker för olika generationer.

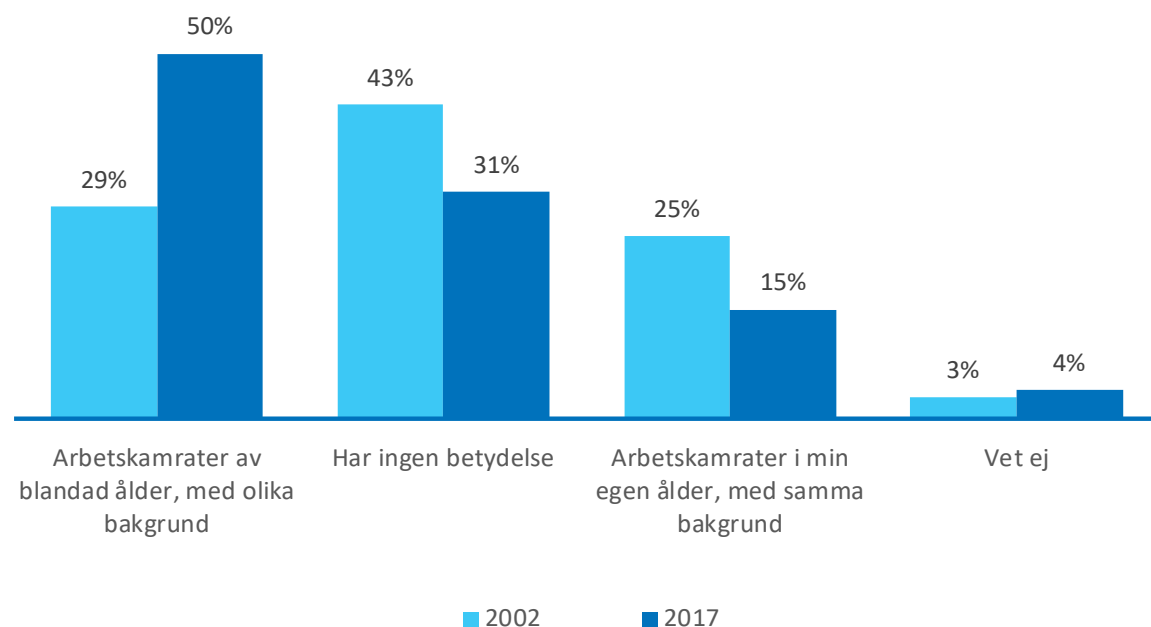
Dock är det tydligt att dagens unga söker trygghet i högre utsträckning än exempelvis 80-talisterna. Detta märks bland annat i (ökad) arbetsmarknadsanpassning i utbildningsvalen och hur de söker efter kontroll i alltifrån antagningsprocesser till graviditetsappar och innehållsförteckningar.

Vilken/vilka av följande egenskaper tycker du beskriver dig bäst?

1. Omtänksam (38%)
2. Snäll (34%)
3. Ansvarsfull (32%)
4. Ambitiös (27%)
5. Social (25%)

Vad visar siffrorna?

Vad skulle du välja om du var tvungen att välja mellan följande arbetsvillkor?

Källa: Ungdomsbarometern, 2018

Hur jobbar företag med prao?

GKN ePowertrain är ett teknikföretag som aktivt arbetar med att öppna dörrar till olika områden i teknikbranschen via prao. I genomsnitt tar de emot 25-30 elever per läsår.

- Vi är stolta över vår verksamhet och visar mer än gärna upp den för våra skolelever. Då vi är många anställda så behöver vi visa ungdomar vilken mångfald av yrken vi kan erbjuda när de sedan tar studenten och ska börja söka jobb. Det är viktigt för elever att testa på hur det är att jobba i dagens moderna industri, säger Pelle Rosander som arbetar med HR frågor kopplat till skolor på GKN.

Han menar även att det finns flera fördelar för företagen att ta emot praoelever och visa dem hur vardagen ser ut på en arbetsplats.

- Det är många som inte riktigt vet hur det är att jobba på en modern industri idag. Vi tror att det kan finnas många fördomar om hur det ser ut. Därför vill vi visa upp vår verksamhet genom bland annat prao. Vårt mål är att så många som möjligt läser vidare på någon teknisk utbildning via Teknikcollege. Teknikcollege jobbar med att kvalitets säkra de tekniska utbildningarna, så att skolan utbildar elever med hög kompetens och efter företagets behov.

Arbetsuppgifter

De bästa och flesta prao-platserna GKN erbjuder praoelever är på monteringen och tillverkningen där de får ut-

föra uppgifter under bevakning av annan personal. På dessa avdelningar är det dock viktigt att tänka på att många elever inte är vana att arbeta fysiskt menar Pelle. Vid tunga arbetsuppgifter kan det därför vara bra att korta ner arbetstiderna och säkerställa att eleven har med sig mellanmål för att orka med.

- Som elev är man inte riktigt van att stå på fötterna hela dagarna och arbeta fysiskt. Man sitter ofta i skolbänken och lyssnar. Då är det viktigt att man laddar med energi, att eleverna tar med sig mellanmål och åter bra.

För att en prao-period ska bli så lyckad som möjligt är det viktigt att vara väl förberedd och ha en tydlig plan för eleven.

- Jag på personalavdelningen tar alltid emot eleverna deras första dag. Jag ser till att de får en företagspresentation, passerkort och arbetskläder. Sen så tar chefen eller handledare över på avdelningen. Första dagen bjuder vi även på lunch. Eleven brukar få chefens kontaktuppgifter innan prao-veckan börjar. De får även reda på vilken avdelning de ska vara på samt vilka typer av arbetsuppgifter de ska jobba med.

Foto: GKN pressbild

Tips

Till de företagen som inte arbetar lika utbrett med prao har Pelle samlat ihop lite handfasta tips:

- Att handledarna som tar hand om eleverna får tid att ta hand om eleven. Eleven ska få testa på olika arbetsmoment och inte bara följa med. Är det lugnt på avdelningen så ska eleven inte bara få gå på rast. Det finns alltid arbetsuppgifter som måste göras. Eleven ska få känna delaktighet och om den gör ett bra jobb så ska den också erkännas för det. Man måste också vara tydlig med att mobiltelefonen ska vara avstängd/ljudlös och vara i fickan under arbetspasset.

Foto: Emilia Bergmark-Jiménez

Teknikintresset är stort hos Daphne Renhuldt, 16 år, som har varit ute på prao varje år sedan åk 6. Hösten 2018 började hon på teknikprogrammet med inriktning design och produktutveckling.

Daphne har varit ute på prao vid flera tillfällen under grundskolan och har testat på allt från arbete på biograf till ideell verksamhet med integrationsinitiativ. Men att hitta en bra praoplats har inte alltid varit lätt.

- Det jobbigaste med att ha prao är att hitta en praoplats. Skolan har inte hjälp till någonting så det har varit ganska stressigt eftersom man inte vet vart man ska vända sig. Oftast blir det ju att man hamnar hos sina föräldrar. Den senaste praoplatsen jag fått på café är den enda jag har skaffat helt själv.

Trots viss problematik med att hitta praoplats har Daphne som oftast sett fram emot praoperioderna i skolan. Arbetsplatserna

har däremot inte alltid levt upp till förväntningarna utan det har snarare saknats arbetsuppgifter och en tydlig planering för henne som praoelev.

- Om ett företag inte har några arbetsuppgifter för praoelever tycker inte jag att man ska tacka ja. Man vill ju göra saker, och jag har förväntat mig att jag ska få vara lite delaktig i alla fall.

Viktigt med ansvar

Den praoperiod som varit mest givande för Daphne var den senaste. Av flera anledningar, men främst för att hon fick arbeta på riktigt.

- Ansvaret vi fick på cafét gjorde ganska mycket. För annars har det mest känts som att jag varit en börda och de mer tänker att

de måste ta hand om "den här ungdomen som kommit till oss". På cafét fick vi hjälpa till mer och då kändes det inte som att vi var i vägen. Jag kände typ att de lita-de på mig - jag fick ju göra kaffe och baka chokladbollar liksom.

jättesvårt att veta vart man ska vända sig om man vill vara på ett teknikföretag.

Just möjligheten att få vara med och arbeta i verksamheten gjorde även att Daphne senare vågade gå tillbaka till sin praoplats och be om ett sommarjobb.

Drömmen om teknik

Till hösten börjar Daphne gymnasiet och fokus kommer då skifta från serviceområdet till det nyvunna teknikintresset.

- Det var jättekul att jobba med programmering i skolan verkligen, och jag kände att det kanske är något jag vill jobba med i framtiden. Det känns ganska brett och som att det kommer finnas mycket jobb inom det i framtiden.

Trots drömmen om att arbeta på ett teknikföretag i framtiden kändes det inte aktuellt att söka prao där.

- Det känns jättesvårt att veta vart man ska vända sig om man vill vara på ett teknikföretag.

Hampus Gyllenberg, 16 år, har precis börjat på Teknikprogrammet. På fritiden lär han sig Java och bygger egna hemsidor - men att få praoplats på ett teknikföretag fanns inte på kartan.

Sina två praotillfällen i årskurs 8 och 9 spenderade Hampus hos en lokal matbutik. Men hade han fått göra om valet idag skulle det nog ha sett annorlunda ut. - Jag hade hellre praoat på ett teknikföretag, men de är inte så lättillgängliga. Många teknikföretag har dessutom inte arbetsuppgifter för mig. Oftast har de ju inte en butik och det känns inte som man bara kan gå in på nått kontor och be om praoplats... Det vore jättebra om de skrev kort på deras hemsidor att de tar emot praoelever och en mail som man kan höra av sig till. Då hade jag jättegärna gjort det!

Oro inför PRAO

Liksom många andra ungdomar såg Hampus fram emot att ha prao för första gången, och han

hoppades på en rolig vecka med snälla arbetskamrater. Samtidigt fanns rädslan av att bli bortglömd och att få en oförberedd handledare. - Jag vet flera kompisar där företagen glömt bort att dom ska komma på prao så jag var jätteorolig att de skulle ha glömt bort mig för jag hörde inget från dom innan. Jag sökte liksom praoplatsen vecka 7 och skulle inte ha den förrän vecka 22. Jag var jättenervös för att dyka upp på praoen och få höra "nämen oj, ska du göra prao, det hade vi glömt bort". Men praoplatsen var väl förberedd på att Hampus skulle komma till dem och han blev snabbt satt i arbete. - Mina handledare var båda närvarande och väldigt snälla, och

såg alltid till att jag hade något att göra. Såg dom att jag blivit klar med en uppgift så gav dom mig en ny. Jag fick en på morgonen som jag kunde göra fram till lunch, och sen en ny att göra under eftermiddagen.

Att hitta en praoplats

Svårigheten i att hitta en praoplats som har arbetsuppgifter för en högstadieelev är framträdande.

- Jag praoade i en matbutik och det var lite för att det låg hyfsat nära, tog emot prao och var tydliga med det. Det var viktigt för mig att dom verkligen visade att de tar emot praoelever, för det är jätteläskigt att gå och fråga. Och sen tänkte jag att jag kanske skulle kunna sommarjobba där och då är det bra med erfarenhet.

ute på prao får man faktiskt göra någon nytta direkt. Det kändes som att jag verkligen gjort något av värde.

På plats i butiken fick Hampus utföra en variation av arbetsuppgifter. Men majoriteten av tiden spenderades med att fronta produkter och packa upp nya varor. Oberoende av arbetsuppgifter var det just det faktum att Hampus var sysselsatt under sina praoperioder som gav honom mest. - I skolan bara pluggar, pluggar, pluggar man och lämnar in

uppgifter som man glömmer veckan efter. Men ute på prao får man faktiskt göra någon nytta direkt. Det kändes som att jag verkligen gjort något av värde.

Praoperioderna, anser Hampus, har varit lärorika på flera plan; både kunskaps och erfarenhetsmässigt.

- Jag har lärt mig att jag orkar mer än vad jag tror. När jag pluggar pallar jag typ i 2 timmar och sen vill jag bara sova. Men på praoen orkade jag hela dagar bara för att jag gjorde något nytt. Hade jag praoat på ett teknikföretag så kanske jag skulle upptäckt att jag inte gillat det eller tvärtom.

Själva teknikintresset är dock inget Hampus frågasätter, dock önskar han att teknikbranschen var mer lättillgänglig för unga och att det skulle finnas möjlighet att träffa personer inom de områden man vill jobba med i framtiden.

- Bara grejen att komma till ett teknikföretag och få prata med dom som jobbar där om hur dom tycker man ska göra, vad dom har pluggat, hur dom hamnade där, hur jag borde göra för att komma in i teknikbranschen och så. Att få prata med någon som jobbar med det man själv vill jobba med. Det hade nog hjälpt ganska mycket.

Daphnes och Hampus tips till att lyckas med prao:

Dubbelkolla så att ni har arbetsuppgifter som en praoelev får utföra.

Var tydliga med att ni tar emot prao - på hemsidan eller kontakt med skolan.

Tacka bara ja om ni har tid att ta hand om en praoelev.

Planera och informera eleven om vad hen ska få göra.

Hör av er till eleven inför praoveckan och meddela tid och plats för starten.

Se prao:en som introduktion för någon som ska jobba hos er i framtiden.

Ge både feedback och konstruktiv kritik så att eleven får lära sig och bli bättre.

Ge gärna praoelever lite ansvar och låt dom ta egna initiativ.

Att tänka på inför prao:

Inventera era möjligheter!

Vad får en praoelev göra på just er arbetsplats? Finns det några uppgifter utöver de praktiska? Dagens unga är tekniskt lagda och uppvuxna med en mobiltelefon i handen - finns det något de kan se över som gäller detta? Använder ni sociala medier? Möjligheterna är oändliga! Tänk på att ni kan börja i en liten skala för att säkerställa att ni hittar ett upplägg som funkar över tid.

Var proaktiva!

Skicka ut en inbjudan till era närliggande högstadieskolor och berätta om vad för prao ni kan erbjuda och vad ni letar efter hos eleven.

Förberedelse och förväntningar.

Träffa praoeleven någon/några dagar innan första arbetsdagen och gå igenom praktisk information inför praoperioden och vad praoeleven kommer att få syssla med (i grova drag). Prata om både elevens, men också era egna förväntningar. Förberedelse visar att ni är engagerade och det är en förutsättning för att också kunna engagera eleven.

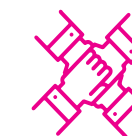
Viktigt med handledare!

Välj handledare med omsorg. Första bemötandet är viktigt och en bra handledare kan ibland vara avgörande för elevens fortsatta intresse för området eller framtida karriärsval.

Kunskapsutbyte!

Se praoperioden som ett kunskapsutbyte; arbetsplatsen ska ge eleverna ett sammanhang och förklaring till varför vissa saker är viktiga. Exempelvis när det handlar om att komma i tid. Under praoperoden får eleverna även möjlighet att känna efter om detta är något de vill göra i framtiden. Samla in feedback. Utnyttja drömläget!

Alla ska med!

Förankra prao:en hos hela arbetsplatsen – även om inte alla kommer vara involverade i praktiken så är det viktigt att alla är med på tåget.

Praktisk information

Vad får en praoelev göra och vart finns det mer information? Här nedan har vi samlat information som kan vara nyttig att kolla igenom innan ni tar er an en praoelev.

På Skolverkets hemsida finns det '**Vanliga frågor och svar kring prao.**', där vanligt förekommande funderingar, om bland annat var ansvaret för praktiken ligger, som kan vara bra att kika igenom till en början.

<https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../arbetsgivare/for-dig-som-ar-arbetsgivare/ta-emot-en-praoelev>

Minderåriga på prao - arbetsmiljö för praoelever hos Teknikföretagen.

<http://www.teknikforetagen.se>

I praktiken - företag. *Svenskt Näringslivs infomaterial om att ha prao på sin arbetsplats.*

<https://www.svensktnaringsliv.se/material/skolmaterial/>

Arbetsmiljöverkets föreskrifter för minderåriga i arbetslivet, AFS 2012:3

<https://www.av.se/>

Kontakt

Li Ljungberg
Projektledare kompetensförsörjning
li.ljungberg@teknikforetagen.se
08-782 08 51

Data-/metodansvarig
Sofie Jonsson
Ungdomsbarometern

Formgivning
Ungdomsbarometern

Teknikföretagen

I EN GLOBALISERAD VÄRLD ÄR KREATIVITETEN SVERIGES STYRKA

Teknikföretagen är arbetsgivarorganisationen för de kreativa företag som står för en tredjedel av Sveriges export. Över hela landet bistår vi teknikföretag i arbetsrätt och branschfrågor, så att de kan fokusera på att utveckla varor och tjänster i världsklass.